

Eğitim Kurumlarında Veliler Tarafından Maruz Kaldıkları Şiddete İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

An Examination of Teachers' Views on the Violence They Are Subjected to by Parents in Educational Institutions

ÖZET

Şiddet, bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkileyen, toplumun yapısını bozan, mağdur ettiği kişilerin hayatını tehdit eden, maddi, manevi, fiziksel ve duygusal yönden zarar veren eylemlerin tümüdür. Şiddet, toplumun her kesiminde olduğu gibi eğitim öğretim alanlarında da dikkat çekici boyutlara ulaşmıştır. Bu araştırmanın amacı eğitim kurumlarında öğretmenlerin veliler tarafından maruz kaldığı şiddeti, bu şiddete neden olan faktörleri ve öğretmenlerin maruz kaldıkları şiddeti önlemeye yönelik görüş ve önerilerini incelemektir. Araştırmaya Samsun ilinin Ladik ilçesindeki eğitim kurumlarında çalışan 12 öğretmen katılmıştır. Verilerin yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak elde edildiği bu araştırma nitel bir çalışmadır ve betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Yapılan araştırmalardan elde edilen verilere göre araştırmaya katkı sağlayan bütün öğretmenler fiziksel veya psikolojik şiddete maruz kalmışlar ya da okulda yaşanan şiddetin şahidi olmuşlardır. Katılımcılar, öğretmenlerin liderlik vasfı taşımayan okul müdürleri, yanlış eğitim politikaları, şiddete özendirilen televizyon programları, sosyal medya, caydırıcı yaptırımların olmaması gibi nedenlerle şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Ankete katılan öğretmenler şiddetin önüne geçmek için okul yöneticilerinin liyakat esas alınarak görevlendirilmesi, öğretmene değer veren eğitim politikalarının benimsenmesi, okuldaki güvenlik tedbirlerinin artırılması, öğretmenlerin özlük haklarının düzenlenmesi gibi çözüm önerilerinde bulunmuşlardır. Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular, konu hakkında yapılan önceki çalışmaların da sonuçları göz önünde bulundurularak tartışılmış ve sonuçlar bu doğrultuda ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, öğretmen ve şiddet, psikolojik şiddet, veli şiddeti

ABSTRACT

Violence is the totality of actions that negatively affect individuals' physical and mental health, disrupt the structure of society, threaten the lives of the victims and cause harm materially, morally, physically and emotionally. Violence has reached remarkable dimensions in education and training fields as well as every segment of society. Twelve teachers working in educational institutions in Ladik, Samsun participated in the study. In this qualitative study, data were obtained through a semi-structured interview form and analyzed using the descriptive analysis method. According to the results obtained from the data, all teachers participating in the research were exposed to physical or psychological violence or witnessed violence at school. The participants stated that teachers were exposed to violence due to reasons such as school principals who don't have leadership qualities, wrong education policies, television programs promoting violence, social media and the lack of deterrent sanctions. The teachers who participated in the survey suggested solutions such as assigning school administrators based on merit, adopting educational policies that value teachers, increasing security measures in schools and regulating personal rights of teachers, to prevent violence.

Keywords: Violence, teacher and violence, psychological violence, parental violence

GİRİŞ

Şiddet, toplumu oluşturan bireylerin hayatını olumsuz yönde etkilemekte, yaşamın her anında farklı şekillerde ortaya çıkmakta, toplumda büyük bir kaygıya ve kargaşaya sebep olmaktadır. Tüm dünyada artış eğiliminde olan hem kişinin hem de toplumun sağlığını ciddi ölçüde tehdit eden şiddet Türkiye’de de her yönüyle geniş çaplı toplumsal bir problem olarak görülmektedir (Gözütok, 2008). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından şiddet “*Bireyin kendisine, başkasına, belirli bir topluluk veya gruba yönelik yaralama, ölüm, fiziksel zarar, bazı gelişim bozuklukları veya yoksunluk ile sonuçlanabilen, tehdit ya da fiziksel zor kullanma*” olarak ifade edilmektedir (DSÖ, 2002). Kızmaz’a (2006) göre ise şiddet hem fiziksel hem de psikolojik olarak bilinçli bir şekilde zorla kişilerin haklarını ve yeteneklerini sınırlandıran, insanlarla olan iletişimini kısıtlayan, bireyin yaralanmasına hatta hayatını kaybetmesine neden olan olumsuz davranışlar bütünüdür. Şiddetin yol açtığı hasarı sadece fiziksel açıdan ele almak verdiği psikolojik hasarı göz ardı etmek yanılığa neden olabilir. Şiddet bireyleri fiziksel olduğu gibi psikolojik açıdan da kalıcı bir şekilde olumsuz etkileyebilir (Özdemir, 2012).

Son yıllarda öğretmenlerin maruz kaldığı hem ruhsal hem de fiziki şiddet unsurlarının kaygılanacak düzeyi fazlasıyla aştığı görülmektedir (Çubukçu, Girmen ve Turan, 2010). Toplumsal değişimin en dinamik kurumlarından biri olan

Ahmet Üstün¹
Duygu Şenyer²
İsa Özcan³

How to Cite This Article

Üstün, A., Şenyer, D. & Özcan, İ. (2024). “Eğitim Kurumlarında Veliler Tarafından Maruz Kaldıkları Şiddete İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 10(6): 778-784. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14249902>

Arrival: 29 September 2024

Published: 30 November 2024

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹ Prof. Dr. Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya, Türkiye

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Amasya, Türkiye

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Çankırı, Türkiye

okullar, insan ilişkilerini temel aldığından şiddetin ana kaynağı haline gelmektedir (Tezcan, 2010). Cemaloğlu'na (2007) göre okul sınırları içerisinde öğretmenler fiziksel, sözel, psikolojik ve cinsel şiddete, aynı zamanda küfür, hakaret, tehdit, korkutma, yıldırma, bıçakla ya da silahla yaralama gibi davranışlara maruz kalmaktadırlar. Bu durum, bulunduğu toplumsal yapıyı yansıtan okullarda şiddetin korkutucu boyutlara ulaştığını gözler önüne sermektedir.

Dönmez'e (2009) göre eğitim öğretimi olumsuz etkileyen ve okullarda şiddet olaylarına yol açan nedenler şunlardır;

1. Nüfus artışı
2. Toplumsal normların değişmesi
3. Çarpık kentleşme
4. Aile yapısının bozulması
5. Göçler

Öğretmenlerin yaş, cinsiyet, medeni hal gibi sosyodemografik özellikleri, stres düzeyleri, psikolojik sağlıkları, çalışma şartları karşılaştıkları şiddet olaylarında önemli birer etkidir (Finne, 2011). Türkiye'de öğretmenlik mesleğini icra edenler çoğunlukla veliler ve öğrenciler tarafından fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar (Erdemli, 2018). Bunun yanı sıra Atmaca ve Öntaş'a (2014) göre velilerin ve öğrencilerin öğretmenlere yönelik şiddet eylemini gerçekleştirmesinin psikolojik, sosyal ve ekonomik nedenleri vardır ve yapılan araştırmalar gelir seviyesi düşük olan, il merkezine uzak, kırsal alanlarda görev yapan öğretmenlerin daha çok şiddetle karşılaştığını göstermektedir. Fakat Gregory, Cornell ve Fan (2012) araştırmalarında bu durumun aksine şehir merkezlerinde çalışan öğretmenlerin kırsal bölgelerde çalışan öğretmenlere kıyasla daha fazla şiddete maruz kaldıkları bulgusuna ulaşmışlardır. Öğretmenlerin kıdemleri de şiddet mağduru olmalarında önemli bir rol oynar. Öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça şiddetle karşılaşma ihtimalleri azalmaktadır ve sınıf yönetimini sağlayamayan mesleğe yeni başlamış öğretmenlerin daha büyük oranda şiddete uğradığı görülmektedir (Martinez, 2016). Bulut'un (2006) Türkiye'de yapmış olduğu çalışmalar, özel sektörde çalışan öğretmenlerin devlet okullarında görev yapan öğretmenlere kıyasla daha fazla psikolojik şiddetle karşı karşıya kaldığını göstermektedir.

Eğitim kurumlarında öğretmenlerin şiddete maruz kalması birçok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir. Bir parçası oldukları okul ikliminde şiddetle ya da zorbalıkla karşılaşan öğretmenler özsaygılarını kaybetmekte, kaygı bozukluğu, uyku problemi, depresyon gibi intihara sürükleyebilecek psikolojik rahatsızlıklar yaşamaktadırlar (Cemaloğlu, 2007). Aynı zamanda öğretmenleri psikolojik açıdan yıpratın şiddet tükenmişlik hissine, okulda verimliliğin düşmesine, iş ve yaşam doyumunun azalmasına neden olmaktadır (Karakuş & Çankaya, 2012).

Eğitim öğretim sürecinde öğretmenin moral ve motivasyonunun yüksek olması oldukça önemlidir. Fiziksel ya da psikolojik şiddete maruz kalan bir öğretmen mesleki motivasyonunu, okula olan örgütsel bağlılığını ve güvenini kaybeder bu durum ise eğitim verimliliğini olumsuz etkiler (Douglas, Lyon ve Wilson, 2011). Görev yaptıkları eğitim kurumlarında şiddet mağduru olan öğretmenler yaşadıkları travma ile mesleki heyecanlarını yitirmekte ve mesleği bırakma noktasına gelmektedirler (Brouwers & Tomic, 1999).

Bu nedenle bu çalışmanın amacı eğitim kurumlarında öğretmenlerin veliler tarafından maruz kaldıkları şiddeti, bu şiddete neden olan etmenleri, şiddetle baş etme yöntemlerini ve öğretmenlerin karşılaştıkları şiddetle ilgili görüşlerini belirlemek ve çözüm yolları üretmektir. Bu amaçla aşağıdaki dört probleme cevap aranmıştır.

1. Şiddet nedir?
2. Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler veli şiddeti ile karşılaşılıyor mu?
3. Veliler tarafından öğretmenlere uygulanan şiddetin nedenleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin maruz kaldığı şiddeti önlemek için çözüm önerileriniz nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgilere değinilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin veliler tarafından maruz kaldıkları şiddeti, şiddetin nedenlerini, şiddeti önlemek için izledikleri yolları ve bu konu hakkındaki önerilerinin tespit edilmesinin amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir.

Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı ve kişilerin yarattıkları anlamlardan yola çıkarak alana ait teori geliştirme sürecidir ((Ersoy & Saban, 2019).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu 2024-2025 Eğitim Öğretim yılında Samsun ilinin Ladik ilçesindeki eğitim kurumlarında halen görev yapmakta olan 12 öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcıların kimlik bilgileri saklı tutulmuş ve katılımcılar K1, K2, K3... şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Özellikler

	Eğitim Seviyesi	Kıdem	Branş
Katılımcı 1	Lisans	10-25	Tarih
Katılımcı 2	Lisans	10-25	İngilizce
Katılımcı 3	Lisans	10-25	Sosyal Bilgiler
Katılımcı 4	Lisans	10-25	Psikolojik Danışman
Katılımcı 5	Yüksek Lisans	10-25	Fen Bilimleri
Katılımcı 6	Lisans	10-25	Türkçe
Katılımcı 7	Lisans	5-10	Beden Eğitimi
Katılımcı 8	Lisans	10-25	Türkçe
Katılımcı 9	Lisans	5-10	Matematik
Katılımcı 10	Lisans	10-25	Türkçe
Katılımcı 11	Lisans	5-10	Müzik
Katılımcı 12	Yüksek Lisans	10-25	Türk Dili ve Edebiyatı

Tablo 1. eğitim seviyesi bakımından incelendiğinde çalışma grubunun %16,66'sının yüksek lisans, %83,33'ünün ise lisans mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Meslek kıdem yılları incelendiğinde ise katılımcıların %25'inin 5-10 yıl, %75'inin de 10-25 yıl çalışma sürelerinin olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Formdaki sorulara bağlı kalınarak katılımcılarla görüşme yapılmış ve bu görüşmeler raporlaştırılmıştır.

Verilerin Analizi

Yapılan araştırmalardan elde edilen veriler betimleyici bakış açısı doğrultusunda analiz edilmiştir. Önceden belirlenen temalar doğrultusunda katılımcılara ait veriler sistemli bir şekilde kodlanmış ve yorumlanmıştır. Betimsel analiz, verilerin önceden belirlenen kategori ya da boyutlara göre özetlendiği ve yorumlandığı bir yaklaşımdır.

BULGULAR

Araştırma soruları doğrultusunda elde edilen verilerin analizi yapılmıştır. Katılımcıların “Size göre şiddet nedir? Şiddet denilince aklınıza neler gelmektedir?”, “Okulunuzda veli şiddeti ile karşılaşılıyor musunuz? Örnek olaylarla anlatınız.”, “Size göre okullarda veliler tarafından öğretmenlere uygulanan şiddetin nedenleri nelerdir?”, “Veliler tarafından öğretmenlere uygulanan şiddeti önlemek için çözüm önerileriniz nelerdir? Nasıl bir yol izlenmelidir?” sorularına verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Bu bağlamda;

Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin veliler tarafından maruz kaldıkları şiddete ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla “Size göre şiddet nedir? Şiddet denilince aklınıza neler gelmektedir?” şeklinde bir soru sorulmuştur. Yapılan analizler sonucunda, şiddetin kendinden daha güçsüz olanı hem fiziksel hem de psikolojik olarak ezmesi, kendini kötü hissettirmesi olarak tanımlandığı görülmüştür. Veliler tarafından maruz kalınan şiddetin fiziksel şiddet olmaktan ziyade psikolojik şiddet olduğu ifade edilmiştir. Katılımcıların araştırma sorularına doğrudan vermiş oldukları ifadeler şu şekildedir;

K1: “Şiddet insanların kendinden daha aşağıda gördüğü kişileri ezmesidir. Şiddet sadece fiziksel değil psikolojik ve ekonomik de olabilir.”

K3: “Şiddet bireylerin fiziksel, zihinsel, psikolojik, ekonomik vb. yönlerden zarar görmesiyle sonuçlanan durumlardır. Şiddet denilince eskiden daha çok fiziksel baskı aklımıza gelirken günümüzde fiziksel şiddetin yanı sıra psikolojik şiddetin en az fiziksel şiddet kadar arttığını görmekteyiz.”

K5: “İnsanların karşı tarafa fiili ya da duygusal olarak kendini kötü hissettirmesidir.”

K6: “Şiddet, kişinin veya canlıının maruz kaldığı her türlü olumsuz fiziksel, duygusal baskı ve etkidir. Şiddet denilince kadına ve çocuğa yönelik şiddet aklıma geliyor.”

K9: “Şiddet sadece fiziksel değil psikolojik olarak da kişileri rahatsız etmek demektir.”

Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin veli şiddetine maruz kalıp kalmadıklarını belirlemek amacıyla “Okulunuzda veli şiddeti ile karşılaşılıyor musunuz? Örnek olaylarla anlatınız.” şeklinde bir soru sorulmuştur. Araştırmaya dahil olan bütün öğretmenler farklı türde de olsa veli şiddeti ile karşılaştıklarını ya da şiddete şahit olduklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda bazı katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar yer almaktadır.

K2: “Yakın zamanda davranış problemi olan bir öğrenciyi uyardığı için veli okulu basıp müdür yardımcımızı darp etmeye kalktı. Öğretmen arkadaşların araya girmesiyle veli okuldan uzaklaştırıldı. Psikolojik şiddet ise hemen hemen her gün karşılaştığımız bir olay. Verdiğimiz ödevlerden öğrenciyi ders içerisinde uyarmamıza kadar her konuda şikayet ediliyoruz.”

K5: “Sınıf öğretmeni olduğum öğrencilerimin arasında çıkan anlaşmazlık sonucu iki öğrencimle konuşma sonrasında erkek öğrencimin ailesiyle iletişime geçtim. Aile çocuğunun davranışını kabullenmeyerek telefonda bana karşı yüksek sesle bağırma ve karşı çıkmaya başladı. Bu durum hiç hoş karşılanmayacak bir olaydır.”

K6: “Meslektaşım verdiği ödevden dolayı velinin sözlü şiddetine ve tehditlerine maruz kalmıştı. Şikayet sonucu veliye para cezası verildi”

K8: “Okullarda velilerin benim çocuğumun dersleri ilkokulda çok iyiydi sonradan kötüleşti gibi söylemleri aslında öğretmen üzerinde psikolojik bir şiddettir.”

K9: “Birebir fiziksel şiddetle karşılaşmadım fakat velilerin uygun olmayan saatlerde ödev sormak için, öğrencinin durumunu sormak için yaptığı aramalar, attığı mesajlar benim nezdinde psikolojik bir şiddettir.”

K10: “Eğitim camiası içerisinde yer alıp bu durumlarla karşılaşmayan kimse olduğunu sanmıyorum. En azından çok bilgili velilerin not konusundaki yaklaşımı bile psikolojik bir şiddet olarak ele alınmalıdır.”

K11: “Evet karşılaşıyoruz. Fiziksel olmasa da psikolojik şiddet ile karşılaşıyoruz. Örneğin okullarda her yıl uygulanan göz taraması sonucu doktora yönlendirilen bir öğrencimizin velisi siz ne anlarsınız diyerek okulu bastı ve üstümüze yürüdü.”

Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmada katılımcılara veliler tarafından maruz kaldıkları şiddetin nedenlerini tespit etmek amacıyla “Size göre okullarda veliler tarafından öğretmenlere uygulanan şiddetin nedenleri nelerdir?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak şiddete öğretmenlerin toplum nazarında değersizleştirilmesinin, liyakatsiz bir şekilde görevlendirilen okul müdürlerinin, yanlış eğitim politikalarının, öğretmeni küçük düşüren televizyon programlarının, sosyal medyanın, zorunlu eğitimin, adli yaptırımların yetersiz kalmasının, öğretmeni itibarsızlaştıran eğitim sisteminin neden olduğu tespit edilmiştir. Bazı katılımcıların konuyla ilgili ifadeleri şu şekildedir;

K11: “Yanlış eğitim politikaları bunun en önemli nedenidir. Torpille, liyakate aykırı bir şekilde müdür olan idareciler de bu şiddetin bir parçasıdır. Bence özellikle liselerin zorunlu olması da şiddetin nedenleri arasındadır.”

K12: “Başlıca sorun öğretmenin daha doğrusu eğitimin toplum nazarındaki itibarsızlığıdır.”

K2: “En önemli nedeni öğretmenlerin toplum önünde küçük düşürülmesidir. Özellikle de veliler ne yapsa haklıdır diyen televizyon programları ve sosyal medya öğretmenin yaşadığı şiddetin en büyük sorumlularıdır. Öğretmenini koruyamayan velilerin önüne adeta yem gibi atan liyakatsiz okul müdürleri de şiddetin nedenidir.”

K9: “Bazı kendini bilmez idareciler öğretmenlik mesleğini o kadar hor görüp aşağılıyor ki bunu gören veli öğretmeni çocuk bakıcısı sanıp sürekli aşağılıyor.”

K6: “İletişim bozukluğu, yanlış yönlendirme, kişinin toplumsal davranışlara karşı olan yanlış öğrenmeleri, sistemin gerekli cezayı vermemesi, öğretmen ve sendikaların toplu şekilde tepki vermemeleri.”

Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Katılımcıların veli şiddetini önlemek için buldukları çözüm yollarını belirlemek amacıyla “Veliler tarafından öğretmenlere uygulanan şiddeti önlemek için çözüm önerileriniz nelerdir? Nasıl bir yol izlenmelidir?” şeklinde bir soru sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplardan edilen bulgular, öğretmenlerin eğitim kurumlarındaki şiddeti önlemek için liyakatli okul idarecilerinin göreve getirilmesi, sosyal medya ve televizyon içeriklerinin düzenlenmesi, öğretmen yanlısı eğitim politikalarının benimsenmesi, okullarda güvenlik tedbirlerinin artırılması ve cezai yaptırımlarının uygulanması, öğretmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesi, zorunlu eğitimin kaldırılması gibi çözüm önerilerinde bulduklarını göstermektedir. Bazı katılımcıların bu konu ile ilgili ifadeleri şu şekildedir;

K11: “Eğitim politikaları belirlenirken öğretmen görüşü alınmalı, torpille değil liyakatle okul müdürü atanmalı, zorunlu eğitim kaldırılmalı gerçekten okumak isteyen öğrenciler okulda olmalı, öğretmenin itibarı geri verilmeli.”

K1: “Okullarda güvenlik önlemleri alınmalı, veliler kafalarına göre okula girip çıkmamalı, öğretmeni koruyan yasalar çıkarılmalı ve uygulanmalıdır.”

K3: “Bana göre öncelikle öğretmenlerin düşen itibarının ve haklarının tekrar gözden geçirilmesi ve yükseltilmesi gerektiğini düşünüyorum. Şiddeti önlemeye yönelik çalışmalar artırılarak gerek okullarda gerek sosyal medyada gerekse TV ekranlarında buna yönelik eğitici videolar ile veliler daha bilinçli hale getirilebilir.”

K4: “İlk olarak yaptırım ve cezai işlemlerin adalet işleyişinin daha etkili hale gelmesi gerekiyor. Öğretmenlere karşı yapılan itibarsızlaştırma mesleki deformasyonların değişmesi gerekiyor. Sosyal medya, televizyon gibi yerlerde yıpırtma değil saygınlık çalışmaları yapılmalıdır.”

K12: “Öncelikle yasa koyucu tarafından çok ciddi yaptırımlar yasa olarak ortaya konmalıdır. Bunun yanında eğitimin ve öğretmenin halk gözündeki değeri yükseltilmelidir. Elbette ki okullara güvenlik personeli alarak da tedbir alınmalıdır.”

K9: “Veli her istediğinde öğretmene ulaşamamalı, okul bitince sosyal hayatında rahat bırakılmalı, öğretmenin özlük hakları iyileştirilmeli, öğretmenlik mesleğinin saygı duyulacak bir meslek olduğunu velilere anlatmalı, öğretmene yapılan en ufak saygısızlık dahi gerekli yaptırımı olmalıdır.”

K7: “Öğretmenin toplumdaki değerine yönelik çalışmalar arttırılırsa eskiden olduğu gibi şiddet olaylarının aynı oranda azalacağını düşünüyorum.”

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmayla, eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin veliler tarafından şiddete uğrayıp uğramadıklarının, maruz kaldıkları şiddet davranışına yol açan nedenlerin, yaşadıkları şiddet karşısında ürettikleri çözüm önerilerinin ve mağduru oldukları şiddet eylemine ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi ve incelenmesi hedeflenmiştir. Bu çalışmada tespit edilen görüşler eğitim kurumlarında görev yapan 12 öğretmenin görüşme formundaki 4 soruya verdikleri cevaplardan belirlenmiştir.

Bu çalışma görüşmeye katılan öğretmenlerin şiddeti benzer ifadelerle tanımladığını göstermektedir. Bu çalışmada şiddet tanımı en çok insanların kendinden daha güçsüz olanı hem fiziksel hem de psikolojik olarak zarar vermesi şeklinde yapılmıştır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a göre de şiddet “Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı” olarak tanımlanmıştır (Yardımcıoğlu, 2018).

Bu araştırma, ankete katılan 12 öğretmenin tamamının da doğrudan ya da dolaylı olarak fiziksel ve psikolojik şiddete uğradıklarını veya şahit olduklarını göstermektedir. Elde edilen bu veriler öğretmenlerin veliler tarafından maruz kaldıkları şiddetin kaygı verici boyutlarda olduğunu göstermektedir. Karşı karşıya kalınan bu soruna ilişkin daha önceki çalışmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir. Özkılıç (2012), yaptığı çalışmada öğretmenlerin %40,9'unun şiddet davranışına maruz kaldığını belirtirken Cemaloğlu (2007) öğretmenlerin %50'sinin bu davranışa maruz kaldığını belirtmiştir. Bu araştırmalar ışığında öğretmenlerin sıklıkla veli şiddetine maruz kaldıklarını söylemek mümkündür.

Sonuç olarak bu çalışma, eğitimcilerin toplum nezdinde itibarsızlaştırılması, yanlış eğitim politikalarının uygulamaya konması, öğretmen camiasını rencide eden televizyon programları ve sosyal medya içerikleri, adaletsiz bir şekilde liyakat değil aidiyet üzerinden göreve gelen okul müdürleri, lise kademesinin de zorunlu eğitimin bir parçası olması, kanunların öğretmeni korumakta yetersiz kalması gibi nedenlerle öğretmenlerin veli şiddetine maruz kaldıklarını gözler önüne sermektedir. Arendt (1997) yaptığı çalışmada öğretmenlerin sınıf hakimiyetini kaybetmesinin ve yöneticilerinin okul içerisinde adil davranmamasının şiddete neden olduğunu ifade etmiştir.

Bu çalışmaya katılan öğretmenler, liyakat sahibi yöneticilerin göreve getirilmesinin, sosyal medya ve televizyon programlarının eğitim öğretime destek olacak şekilde düzenlenmesinin, öğretmene değer veren eğitim politikalarının uygulanmasının, okullarda güvenlik önlemlerinin artırılmasının, öğretmenleri şiddete karşı koruyacak kanunlar çıkarılmasının, caydırıcı cezalar verilmesinin, öğretmen özlük haklarının düzenlenmesinin veli şiddetini önlemede büyük önem taşıdığına değinmişlerdir.

Bu bilgiler ışığında eğitim kurumlarında öğretmenlerin veli tarafından şiddete maruz kalmaları konusunda şu önerilerde bulunulmuştur; şiddet, hayatın her alanında olduğu gibi okullarda da karşılaşılan toplumsal bir sorundur.

Eğitim kurumlarında öğretmenin mağduru olduğu şiddet eylemlerine yol açan nedenleri saptamak ve çözüm önerisi sunmak oldukça önemlidir. Bu hususta, öğretmenlerin daha fazla şiddete maruz kalmamaları için okul yöneticileri adaletsiz bir şekilde uygulanan mülakatlarla değil liyakat esas alınarak seçilmelidir. Zorunlu eğitimin gerekliliği tekrardan gündeme getirilmeli ve tartışılmalıdır. Sadece veliyi ve öğrenciyi merkeze alan öğretmeni dışarıda tutan eğitim politikalarından vazgeçilmeli, toplumun gözünde değerini kaybeden öğretmene itibarı tekrar tahsis edilmelidir. Şiddete özendirilen televizyon programları, sosyal medya içerikleri ve bilgisayar oyunları denetlenmeli, toplumun yapısına zarar veren bu tür programlar kaldırılmalıdır. Okullarda yeterli güvenlik önlemleri alınmalı, her okula bir güvenlik görevlisi görevlendirilmelidir. Velilerin okullara giriş çıkışları kontrollü bir şekilde sağlanmalıdır. Tüm bu düzenlemeler yapıldığında eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin veli şiddetine maruz kalmaları önenebilecektir.

KAYNAKÇA

- Atmaca, T., & Öntaş, T. (2014). Velilerin öğretmenlere uyguladığı şiddete yönelik nitel bir araştırma. *Anatolian Journal of Educational Leadership and Instruction*, 2(1), 47-62.
- Arendt, H. (1997). *Şiddet Üzerine*. İstanbul: İletişim.
- Astorr, R. A., Guerra, N., & Acke, R. V. (2010). How Can We Improve School Safety Research. *Educational Researcher*, 69-78, 39.
- Astor, R. A., & Chen, J. K. (2009). Students' Reports of Violence Against Teachers in Taiwanese Schools. *Journal of School Violence*, 2-17, 8.
- Avcı, R. (2006). *Şiddet Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Ailelerinin Aile İşlevleri, Öfke ve Öfke İfade Tarzları Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Brouwers, A., & Tomic, W. (1999). Teacher Burnout, Perceived Self-Efficacy in Classroom Management, Annd Student Disruptive Behaviour in Secondary Education. *Curriculum and Teaching*, 7-26, 14(2).
- Bulut, S. (2006). Okullarda görülen şiddetin arşiv araştırması yöntemiyle incelenmesi. *XV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Muğla.
- Cemaloğlu, N. (2007). The Exposure of Primary School Teachers to Bullying: An Analysis of Various Variables. *Social Behaviour and Personality*, 789-802, 35(6).
- Çetin, M. ve Alpanik, F. (2012). Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin okul içi şiddet algısı ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35(35), 105-122.
- Çubukçu, Z., ve Dönmez, A. (2012). İlköğretim okul yöneticilerinin şiddet türlerine yönelik görüşleri ve şiddetle başa çıkma yöntemleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 1(1), 37-64.
- Çubukçu, Z., Girmen, P., & Turan, S. (2010). Pattern and Forms of Violent Behaviours Encountered Among Pupils in Turkish Public Schools, *Journal of Education and Humanities*, 53-74, 1.
- Debarbieux, E. J. J. O. E. A. (2003). *School Violence And Globalisation*. 41 (6), 582-602.
- Douglas, K. S., Lyon, D. R., & Wilson, C. M. (2011). Violence Against Teachers: Prevalence and Consequences *Journal of Interpersonal Violence*, 2353-2371, 26(12).
- Dönmez, B. & Özer, N. (2009). Yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler için okul güvenliği ve güvenli okul. Ankara:Nobel.
- Dr. Hamdi Kızıler, A. G. (2006). *Okulda Şiddetli Ağrı Var*. Ankara: Tutku Yayıncılık.
- Erdemli, Ö. (2018). *Öğretmene yönelik şiddet medyaya yansıyan olayların incelenmesi*. Prof. Dr. Emine Akyüz'e Armağan Akademisyenlikte 50 Yıl (Eds. Karaman Kepenekçi, Y., Taşkın, P.) Ankara: Pegem Akademi.
- Ersoy, A., & Saban, A. (2019). *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Finne, L., B., Knardahl, S., & Lau, B. (2011). Workplace bullying and mental distress-A prospective study of Norwegian employees. *Scandinavian Journal Of Work, Environment & Health*, 37, 276-287.
- Gözütok, D. (2008). *Eğitim ve Şiddet*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gregory, A., Cornell, D. & Fan, X. (2012). Teacher safety and authoritative school climate in high schools. *American Journal of Education*, (118), 401-425.

Hacıcaferoğlu, S. (2013). Ortaöğretimde çalışan branş öğretmenlerinin yıldırma (mobbing) davranışlarına uğrama düzeyleri ile demografik özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(3), 111-127

<https://www.who.int/home/search>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>

Karakuş, M., ve Çankaya, İ. H. (2012). Öğretmenlerin maruz kaldıkları psikolojik şiddete ilişkin bir modelin sınanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42), 225-237.

Kırel, Ç. (2008). *Örgütlerde Psikolojik Taciz (mobbing) ve yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kurumsal bir yaklaşım. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 47-70.

Koç, M. (2007). Şiddetin ortaya çıkardığı psikolojik travmayla baş etmede sporun işlevselliği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 167-179.

Martinez, A., McMahon, S. D., Espelage, D., Anderman, E. M., Reddy, L. A., & Sanchez, B. (2016). Teachers' experiences with multiple victimization: Identifying demographic, cognitive and contextual correlates. *Journal of School Violence*, 15(4), 387-405.

Özdemir, S., M.(2012). An investigation of violence against teachers in Turkey. *Journal of Instructional Psychology*, 39(1), 51-62.

Özkılıç, R. (2012). Bullying towards teachers: an example from Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, (47), 95-112.

Scott, B. C. (2012). Caring Teachers and Symbolic Violence Engaging the Productive Struggle in Practice and Research. *Educational Studies*, 530-549, 48.

Tezcan, M. (1996). Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul. *Cogito*, 105-108, 6-7.

Yaman, E., Vidinlioğlu, Ö., & Çitemel, N. (2010). İşyerinde psikoşiddet, motivasyon ve huzur: öğretmenler çok şey mi bekliyor? Psikoşiddet mağduru öğretmenler üzerine. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1136-1151.

Yardımcıoğlu, D. (2018). Türk iş hukukunda işyerinde şiddet ve uygulanacak hukuki yaptırımlar. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 2(2), 144-160.